

Att förstå homofobi: ett hermeneutisk grepp i kampen mot homofobin

Sveriges Riksdag har sedan några år lagstadgat att homosexuella par har samma rätt till formell parbildning som heterosexuella. Detta är dock inte självklart för alla, utan det finns ett påtagligt motstånd. Då det ändå är angeläget att på bred front vinna acceptans för homosexuellas rätt, finns också anledning att utveckla strategier för att uppnå denna acceptans. När något ska kritiseras eller bekämpas är det bra att förstå dess natur. Genom att bättre förstå homofobi kan man effektivare bemöta och bekämpa den. Hermeneutiken handlar om att förstå, och ett hermeneutiskt förhållningssätt innebär att uppriktigt vilja och försöka förstå det man studerar eller konfronterar. Härvid är det viktigt att inte värdera, eller döma, utan endast att förstå vilka mekanismer som verkar. Det innebär att så långt det är möjligt försöka ställa sitt eget åsiktspaket åt sidan för att kunna betrakta fenomenet utan pekpinnar eller inverkan av vad som för tillfället är politiskt korrekt. Nedan ska jag presentera vad jag tror är en mycket viktig bit av det stora pussel som manlig homofobi utgör.

Det tycks som om mäns homofobi är annorlunda betingad än kvinnors. Dessutom verkar mäns homofobi riktad mot manliga homofiler ha helt andra uttryck än manlig homofobi riktad mot kvinnliga homofiler. Därför handlar denna korta essay enbart om manlig homofobi gentemot manliga homofiler. Jag kallar den *essay* därför att ordet kommer från franskans *essai*, ”försök”. I all ödmjukhet hävdar jag ingen vetenskaplig status för denna essay, men väl att den tål att prövas av hermeneutikens sanningskriterier.

När homosexuella trakasseras eller mobbas motiveras det oftast av homofobi, även om uttrycket snarast är rent hatiskt. Man använder kvasiargument för att rättfärdiga sin homofobi, men dessa kvasiargument är inga riktiga argument. Argument är förknippade med förnuft; att argumentera är en del i en process där förnuftet spelar en avgörande roll. Homofobin är således inte sprungen ur förnuftsmässiga resonemang utan ur en bestämd vilja. (I vissa fall handlar det om rent hat, men det är i så fall patologiskt betingat och kan knappast gälla någon större del av alla dem som lider av homofobi.) Viljan styrs inte av argument, alltså kan man inte prestera några sådana. Argument skulle varken göra från eller till; homofobin är ändå given. Kvasiargumenten är ju en produkt av homofobin, inte tvärtom. Jag diskuterar inte kvasiargumenten. De är inte intressanta i sig. Det intressanta är *att* de används. De används dagligen, och skälet är som sagt att det inte finns några som är bättre. Detta säger något ytterligare om homofobin: den anser sig behöva argument men saknar sådana. Homofobin har blomstrat under de senaste 1 000 åren. Under denna tid har man alltså inte lyckats skrapa ihop några argument som har allmän, universell giltighet, bara kvasiargument som är giltiga endast under specifika kulturella betingelser och som inte klarar någon kritik.

Jag utgår från den kvasiargumentation som vanligen används för att rättfärdiga homofobi: argumenten, alltså är verkligen torftiga, ytterst sällan reser de sig över nivån ”urusla”. Exempelvis framförs att ”homofiler inte producerar barn” – precis som om världen behöver fler barn, eller som om det särskilt vore homofilernas ansvar att sätta barn till världen. Eller att ”homosex är onaturligt” – precis som om det vore mer naturligt att använda kalsonger – eller som om det inte förekommer homosex bland djur i naturen i samma utsträckning som hos människor. Eller att ”homosex är äckligt” – det är väl bara att låta bli om det känns äckligt. De religiösa kvasiargumenten ska vi bara inte tala om.

Vi är således i det läget att allmängiltiga och rationella argument för homofobi saknas. Denna avsaknad av argument kontrasterar den utbredning som homofobin ändå har i Sverige. Viljan till homofobi dominerar således över förnuftets röst. I själva verket är viljan till homofobi så stark att vi nöjer oss utan argument. Ändå använder vi oss av riktigt dåliga argument. Det går inte ihop. Homofobin måste förstås på något annat sätt. Här är mitt bidrag till förståelse:

Sexualiteten är en oerhört stark drivkraft. Den lägger sig i dagligen och timligen och styr oss, vare sig vi vill eller inte; den påverkar våra beslut och val, den avgör vårt tilltal och den leder oss ofta bort från den klokhet som borde engageras. Det utrymme sexualiteten får, eller tar, är

personligt och skiftar, beroende på flera olika faktorer. Sexualitetens kraft är underbar och fantastisk. Samtidigt är den en belastning som styr där den inte borde styra och ett störningsmoment som tvingar vår uppmärksamhet till alla möjliga objekt som egentligen inte är relevanta. Sexualiteten är så påtagligt närvarande och krävande att vi måste få ledigt från den emellanåt. Det gör vi genom att tillfälligt vistas i homosociala, d.v.s. samkönade miljöer, miljöer med enbart män. Det är befriande, eftersom det är kvinnorna som är triggare mäns sexualdrift och som därmed gör männen ”fittsvaga”. Fotbollslaget, herrklubben, rockbandet och bastun är exempel på garanterat kvinnofria miljöer där män inte riskerar att vare sig triggas eller trigga andra sexuellt. Det kunde uttryckas som ”kvinnofrid” (om inte begreppet redan hade en annan innebörd): att få vara i fred från kvinnor och det de omedvetet eller medvetet triggare. Män behöver homosociala miljöer och söker sig dit. Så har det varit i alla kulturer och i alla tider. Även om det är besvärligt för många män att erkänna i vilken grad de är regerade av sin sexualitet är denna beskrivning inte särskilt kontroversiell eller radikal. Måhända kan den kännas lite pinsam för de mest pretentiösa.

Så långt kunde allt vara frid och fröjd, nog kunde vi unna männen detta lilla homosociala vilrum som gör att de sedan orkar med sin egen sexualitet. Men det är just här vi har vår katt bland hermelinerna: det är bögarne som gör att vi inte fullt ut kan lita på att de homosociala miljöerna verkligen är helt sexualdriftsbefriade. Det är utomordentligt lätt att särskilja män och kvinnor, men betydligt svårare – för det mesta omöjligt – att urskilja bögarne från andra män. Det är alltså så illa att man kan vistas i sin homosociala miljö, och ändå löpa risken att trigga någons sexualdrift. Den homosociala miljön visar sig vara en ulv i vargkläder: när allt kommer omkring så är den inte alls den sexuella fristad som den utger sig för att vara. I själva verket är den tvärtom: ett förklätt raggningsshak där man inte ens kan avgöra om man själv är bytet eller förväntad jägare.

Så här långt har jag hävdad att sexualiteten är en mycket stark drivkraft hos män, och att den till stor del präglar mäns beteenden och attityder med mera, och att detta är en belastning för männen. Jag påstår också att män behöver, och söker sig, fristad från denna belastning, fristad i form av en homosocial miljö. Dessutom menar jag att den osäkerhet som fristad dessa homosociala miljöer är behäftad med utarmar dem ur fristadsaspekt och att detta är upphovet till en viktig del av manlig homofobi; när man inte längre kan känna sig säker någonstans, då blir man rädd. Det blir viktigt att manifesteras sin heterosexualitet.

Jag kommer inte att diskutera detta, utan jag låter det utgöra utgångspunkten för fortsatta resonemang. Jag tror nog att de flesta känner igen de fenomen jag beskrivit, ehuru män oftare än kvinnor med viss blygsel.

Eftersom hela detta område, där man i någon mening är inne och rotar i vars och ens innersta, är mer eller mindre tabubelagt är det också svåråtkomligt för traditionell forskning. Möjligen är detta förklaringsförsök snarast en sadoblasfemiska provokation. Det handlar måhända bara om en så liten sak som att erkänna att man som människa är en sexuellt betingad varelse. Låt oss för ett ögonblick tänka att det vore så: att ett kollektivt erkännande av den sexuella driftens dominans skulle slå undan grunden för den utbredda homofobin. Det vore åtminstone ärligt. I bästa fall skulle det vara verksamt mot homofobin, vilket också vore behjärtansvärt, eller åtminstone politiskt korrekt. Men: vilket ytterligare erkännande angående mäns kvinnoosyn vore den ofrånkomliga följden? Svaret på det, den (man) som vågar!

Mina antaganden och resonemang är naturligtvis svåra såväl att styrka som att vederlägga empiriskt. Men jag hävdar dem som både koherenta och rimliga och att de har öppenhet inför fördjupad förståelse, något som homofoberna – i synnerhet de religiösa – skulle ha mycket svårt att hävda om sina qvasiargument. Därmed är mitt resonemang produktivt, även om det bara leder till ytterligare frågor.